

TINTA Könyvkiadó SzóTudásTár

Kiss Gábor, Kiss Gyula

TINTA Könyvkiadó

2018. március 22.

MTA, EISZ információs nap

Nagy emberek a nyelvről I.

Werner Heisenberg (1901–1976), Nobel-díjas atomfizikus

A rész és az egész, 1933., Viták a nyelvről

Nyelvünknek furcsa, változékony jellege van. Sohasem tudhatjuk, hogy mit jelent egy-egy szó egészen pontosan. Szavaink értelme nagymértékben függ attól, hogy milyen módon rendezzük mondattá őket, és hogy milyen körülmények között beszélünk, és még számtalan hasonló másodlagos tényezőtől.

Az atomfizika pedig élesen mutatja, hogy a legmegbízhatóbbnak vélt fogalmaink is csak bizonyos, igen szűk korlátok között maradnak érvényben.

Nagy emberek a nyelvről II.

Sziénai Szent Katalin (1347–1380), misztikus

Dialógus

- **A nyelv arra való, hogy dicsőítse Istent.**
- **A nyelvet azért adta Isten, hogy szavait hirdesse, és a halandó a bűneit megvallja. Azonban sokan a szavakkal Istent káromolják.**
- **A szó a szíve közepébe hatol annak, akinek mondták, behatol oda, ahova a tőr képtelen behatolni.**

Nagy emberek a nyelvről III.

Tu Lung (Tu Csi Hsui) XVI. században élt taoista bölcselő

**A beszédem akkor lesz egy velem,
ha jóakarattal igazat és fontosat mondok annak,
akit megillet.**

Nagy emberek a nyelvről IV.

Bárczi Géza (1894–1975), nyelvész

Az emberi elme nagyszerű alkotásai között aligha van még egy, mely alapvető fontosságban vetekedhetnék a nyelvvel.

A nyelv, gondolataink, érzelmeink kicserélésének ez a mindennapi használatú eszköze mindennemű emberi fejlődésnek egyik legfőbb tényezője, sőt föltétele.

Kétségtelen, hogy a tagolt, hajlékony emberi nyelv az emberiség legnagyobb vívmánya, melyet a mai változataiban a nemzetékek végeleáthatatlan sorainak állandó erőfeszítése teremtett meg.

Az anyanyelv metaforái

- édesanya (szeretni való, kedves, egyetlen);
- kincs (féltett, őrzendő);
- erős vár (összetartó erő, védelmet nyújtó);
- kert (burjánzik, nyesegetni és ápolni kell);
- gépezet (kopik, romlik)

A magyar nyelv a legnagyobb hungarikum

A nyelv

Két nagy részből áll:

Építőkövek

- hangok
- morfémák
- szavak
- szókapcsolatok
- mondatok
- szövegek

**Építési szabályok
nyelvtan**

A nyelv központi eleme a SZÓ

Milyen a nyelv?

- Szabályosságok és logikátlan kivételek halmaza

Szabályok:

- A kert+ben áll+nak az asztal+ok.
- A fiú+k fociz+nak.
- Meglátogat+tak egy múzeum+ot.

A nyelv logikátlanságai

- 1. A feleségemet Bostonban ismertem meg.
- 2. Régen nem láttalak.
- 3. Éhes vagyok. (Szól este a gyermek.)
- 4. Hol van az Eiffel-torony?
- 5. Láttam a férfit a távcsővel.
- 6. Jean, tegyen tűzre! Székestől uram?
- 7. csirkemell-sonka, műanyagfakanál
- 8. Milyen alakú a kockasajt?

A „szó” gyakran szerepel szókapcsolatokban

A szó a nyelv központi eleme

*állja a szavát, szaván fogják, elakad a szava,
egyik szavát a másikba ölti, szavahihető ember,
szót fogad, szavakon lovagol, az utolsó szó jogán*

Bárdosi Vilmos

**több mint 180 szókapcsolat található *Magyar szólástárában*
a „szó” alatt**

Juhász Gyula: Szavak

Szavak, csodálatos szavak.
Békítenek, lázítanak.

Eldöntenek egy életet,
följárnak, mint kísértetek.

Szárnyalnak, mint a gondolat,
görnyedve hordnak gondokat.

Világokat jelentenek,
meghaltál, ha már nincsenek.

Dalolnak és dadognak ők,
gügyögnek, mint a szeretők.

Ölnek és feltámasztanak:
szavak, csodálatos szavak.

1934

A tudás

Ha mi azt tudnók, mely keveset tudunk, és amit tudunk is, mily csorbásan tudjuk, nem ítélnénk mindjárt oly könnyen és bíróiképpen nem mondanánk mindjárt szentenciát a dolgokról a beszélgetés közben, hanem a mással való beszélgetést tanulásért keresnők.

Pápai Páriz Ferenc

A részleges tudásnak is van értéke, de csak ha meg tudjuk mondani, hogy az milyen fokú; ha számszerűen ismerjük egy esemény valószínűségét, akkor valami határozottat tudunk róla, jóllehet az tulajdonképpen bizonytalan. A részleges bizonyosságot tehát meg kell becsülni, csak éppen túlbecsülni nem szabad, és nem szabad a teljes bizonyossággal összetéveszteni.

Blaise Pascal

A szótár

Szótár = szavak tára

szótár [1767] Összetett szó, melyet a nyelvújítás korában alkottak meg a *szó* és a *tár* főnevekből.

Ennek mintájára később számos *-tár* utótagú összetétel keletkezett, vö. *könyvtár*, *éleltár*, *ruhatár*, *adattár* stb.

Hasonló, *szó* előtagú nyelvújítás kori összetételek a *szótag* [1781], *szójáték* [1838] és *szószék* [1823] is.

A *szó*- előtagú nyelvújítási összetételeink – mint például a *szótár*, *szókincs* és a *szójáték* – többnyire német mintára keletkeztek, vö. német *Wörterbuch* 'szótár', *Wortschatz* 'szókincs', *Wortspiel* 'szójáték'.

A szótárak csoportosítása

O. Nagy Gábor szerint:

Többdimenziós feladat, figyelembe veendő:

- Nyelvek száma
- Méret
- Funkció
- Nyelvi réteg

Kosztolányi Dezső: Szótárat lapozgatok

- Szótárat lapozgatok. Van-e a szótárnál gazdagabb, előbb, lelkesebb valami? Benne van nyelvünk összes szava. Benne van a virágok, ásványok, rovarok, háziállatok és fenevadak, a szerszámok, a közlekedési eszközök és felszerelések, a fegyverek és hangszerek, a mesterségek, a testrészek és a nyavalyák neve. Benne van a gyöngédség és a durvaság minden árnyalata, az udvariasság és a gorombaság, a szemérem és a trágárság, a szépség és a rútság, az illat és a bűz, a tisztaság és a szutyok, a boldogság és a boldogtalanság, az önfeláldozás és a gyilkosság. Benne van a múltam, a jelenem és a jövőm. Benne van az életem. Benne van a halálom is. Benne van a sorsom.

Mi is a SzóTudásTár?

A SzóTudásTár:

a TINTA Könyvkiadó magyar, egynyelvű online szótári adatbázisa

Jellemzői:

- 1. Szó**
- 2. Tudás**
- 3. Tár**
- 4. Szótár**
- 5. Tudástár**

Mi is a SzóTudásTár?

The screenshot displays the homepage of the SzóTudásTár website. At the top left, there is a 'MENÜ' button with a hamburger icon. The logo 'szótudástár.hu' is centered at the top, and a settings gear icon is on the right. The main heading reads 'TÖBB, MINT 280 000 MAGYAR SZÓ VÁR ÖNRE' (More than 280,000 Hungarian words are waiting for you). Below this, a sub-heading says 'Keressen és találjon könnyedén az ország legnagyobb szótudástárában.' (Search and find easily in the country's largest dictionary). A search bar with a magnifying glass icon is present, followed by a dropdown menu labeled 'SZÓTÁRAK | ▼'. A tooltip above the dropdown says 'Elsődleges szótár kiválasztása' (Select primary dictionary). The dropdown menu lists various dictionary types: értelmező, etimológia, idegen, szinonima, ellentét, régi szavak, magyarító, rövidítés, kiejtés, szólás, összetett, and virág. A 'KERESÉS' button is located to the right of the dropdown. The footer contains the website logo, 'SZERZŐDÉSI FELTÉTELEK', 'IMPRESSZUM', 'KAPCSOLAT', and a loading time of '0.002s'.

MENÜ

szótudástár.hu

TÖBB, MINT 280 000 MAGYAR SZÓ VÁR ÖNRE

Keressen és találjon könnyedén az ország legnagyobb szótudástárában.

Elsődleges szótár kiválasztása

szótudástár.hu

SZERZŐDÉSI FELTÉTELEK IMPRESSZUM KAPCSOLAT 0.002s

A SzóTudásTár

Szó + Tudás + Tár = SzóTudásTár

Ez nem egy induló projekt. Kész több éves fejlesztő munka eredménye

Két részből áll:

Keresőprogram, tartalom

Jellemzői

10 szótár és adatbázisok

237 000 címszó

170 000 egyedi címszó

A SzóTudásTár tartalma jelenleg

Néhány technikai paraméter

A keretrendszer moduláris felépítésű és szabványosított XML interfésszel rendelkezik így könnyen importálhatók, bekapcsolhatók tetszőleges újabb szótárak

Nem csak címszóra, hanem a szócikkek tartalmában is keres a rendszer

3 milliós szóindex kereső

237 000 címszó

170 000 egyedi címszó

10 szótár és adatbázisok

A legmodernebb, de elterjedt technológiákat, informatikai megoldásokat használtuk a fejlesztés során(PHP, MySQL, AJAX, XML, JQuery, JSON, MooTools, HTML5), így a keretrendszer telepítése új szerverre nem igényel különösebb erőforrást

Online webes szolgáltatás

Egy böngésző elegendő a használathoz

Használható különböző platformokon

Asztali számítógép, laptop

Mobiltelefon, tablet

Többfelhasználós, egyszerre akár több ezren is használhatják

Átlagos lekérés 0.23 sec

A SzóTudásTár belseje I.

A legmodernebb és elterjedt technológiákat, informatikai megoldásokat használtuk a fejlesztés során (PHP, MySQL, AJAX, XML, JQuery, JSON, MooTools, HTML5)

A keretrendszer telepítése új szerverre nem igényel különösebb erőforrást

A SzóTudásTár belseje I.

```
<div>
  <span class="headword">ajtó</span>
  <span class="freq">5</span>
  <span class="pos">főnév</span>
  <span class="conjugate">~k, ~t, ajtaja vagy ~ja</span>
  <ul>
    <li class="synonym"> (épületen:) <i>bejárat, kapu, portál</i></li>
    <li class="dialect"> <i>ajtal, ejtu</i></li>
    <li class="etim"> Egy ősi, ugor kori tő folyamatos melléknévi igenevé
  </ul>
</div>
```

A SzóTudásTár belseje II.

```
<div>
  <span class="headword">ajtónálló</span>
  <span class="freq">1</span>
  <span class="pos">főnév</span>
  <span class="conjugate">~k, ~t, ~ja (rég)i</span>
  <ul>
    <li>Palota, fogadóterem bejáratánál szolgálatot teljesítő őr. <i>Az ajtónálló nem ak</i>
    <li class="synonym"> <i>kapus, portás,</i> (rég)i<i> palotás</i></li>
    <li class="etim"> Összetétel; <i>ajtón</i>: az → <i>ajtó </i>főnév ragozott alakja +
  </ul>
</div>
```


TINTA Könyvkiadó a SzóTudásTár fejlesztője

- **Piacvezető nyelvészeti szakmai műhely. Ezt a címet két fő sorozatával vívta ki:**
- **A magyar nyelv kézikönyvei**
 - Jelenleg 29 nagyszóttárral
- **Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához**
 - Jelenleg több mint 200 taggal
 - A sorozatban több mint 2000 kortárs nyelvész publikált

A SzóTudásTár értékesítése

A TINTA Könyvkiadó szoros és jó kapcsolatot ápol a könyvtárakkal

2009-2012 között 640 könyvtárral vettük fel személyesen kapcsolatot

A könyvtárak ki voltak éhezve az új egynyelvű szótárakra

Kiállításokat, szakmai napokat szerveztünk a könyvtárakkal

2014 környékén felmerült az igény a könyvtárak részéről az elektronikus szótárak iránt

2016-ban bemutattuk a SzóTudásTár adatbázist az EISZ Irodának

2018-tól megrendelhető a szolgáltatás az EISZ rendszeren keresztül

A SzóTudásTár célcsoportjai

Egyetemisták

Egyetemi könyvtárak

Kutatók, bármely tudományterületről

Publikációk szakszerű megfogalmazása

Nyelvészek

Nyelvészeti, lexikográfiai tudástár

Fordítók

Magyar szókincstár, megfelelő nyelvi forma megtalálása

Könyvtárosok

Információnyújtás

2018-ban megrendelőink

Szakkönyvtárak

Országos Széchényi Könyvtár

Budapest

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

Budapest

Magyar Tudományos Akadémia

MTA Könyvtár és Információs Központ

Budapest

Múzeum

Petőfi Irodalmi Múzeum

Budapest

Egyetemek:

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Eszterházy Károly Egyetem**

**Budapest
Eger**

Közkönyvtárak, megyei könyvtárak:

**Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár
Berzsenyi Dániel Megyei és Városi Könyvtár
Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár
II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár
József Attila Megyei és Városi Könyvtár
Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár
Méliusz Juhász Péter Könyvtár**

**Kecskemét
Szombathely
Eger
Miskolc
Tatabánya
Nyíregyháza
Debrecen**

Célok, tervek

- Minél több felhasználóhoz eljutni a könyvtárakon keresztül, együttműködve az EISZ irodával
- Bemutatók szervezése a könyvtárakban

SzóTudásTár bővítése

- Újabb szótárakkal
- Nyelvészeti szakkönyvtárral

Egy hónapos próbáhozáférés igényelhető:
kissgyula@tintakiado.hu

Köszönjük a figyelmet!